

Anteckningar från Erfarenhetsseminarium Nuläge ULL

13 maj 2019

Nämnden för hemslöjdsfrågor, Tillväxtverket, Västgötagatan 5, Stockholm

Inledning och presentationer

Friedrike Roedenbeck och Annkristin Hult, Nämnden för hemslöjdsfrågor

Dagen började med att Friedrike Roedenbeck, kanslichef på Nämnden för hemslöjdsfrågor, hälsade alla välkomna. Annkristin Hult fortsatte med en kort presentation av sitt uppdrag som nationell utvecklare i hållbarhet med inriktning ull, samt några tankar inför dagen. Därefter fick övriga deltagare presentera sig mycket kort. 24 deltagare representerade olika ullprojekt från norr till söder. En intressant blandning av aktörer från näringslivet, Svenska Fåravelsförbundet, Ullförmedlingen, Länsstyrelsen, Hushållningssällskap, hemslöjdskonsulenter/regionala utvecklare, föreningen Ullvilja, Textilhögskolan.

Sedan var det dags för alla projekt att göra en kort presentation utifrån dessa gemensamma frågor:

- Projektets bakgrund
- Nuläge, resultat så här långt
- Framtidstankar
- Vilka utmaningar ser ni som de största?
- Hur kan vi agera tillsammans för att få saker att hända?
- Vilken/vilka ser ni som samarbetspart?

Tid för frågor och diskussion fanns avsatt både efter varje presentation och som avslutning på dagen.

Ull som resurs

Susanne Paulsson, Hushållningssällskapet Halland

”Ull som resurs” är ett samarbetsprojekt i Halland som skapats för att hjälpa och stödja lokala företag att ta tillvara den stora mängd ull som idag destrueras. Projektet pågår till våren 2020 och har fem samarbetsparter: Hushållningssällskapet Halland, Region Halland, Coompanion Halland, The Loop factory AB och Hallands Fåravelsförening. Finansiering via EU:s landsbygdsprogram.

Hösten 2018 gjordes en förstudie för att kartlägga befintliga steg i ullens värdekedja. Halland har 430 produktionsplatser med får registrerade hos Jordbruksverket. Vit ull dominerar ullskörden i länet (70%), till skillnad från många andra län. Projektet fokuserar därför på den vita ullen. Det finns inte längre någon organiserad ullinsamling i länet. Det finns industriföretag som använder ull men i nuläget importerar ullen. En viktig fråga är att lösa logistiken kring ullen, där krävs nytänkande för rationell hantering – kanske ett samarbete med återvinningsstationer.

Produktutveckling är den största biten i projektet. Verktygslåda inkl. testbädd erbjuds till företag som vill utveckla produktidéer. Arbetet pågår med några olika non-woven/filtade produkter.

Ull som gödselmedel – projektet har ställt frågan till Jordbruksverket och svaret är att ull från friska djur får användas. Har skickat ull på näringsanalys men ej hunnit studera resultatet.

Styrkor är att projektet har industrikompetens, brett kontaktnät.

Svagheter att det saknas pengar och värdekedja.

Den största utmaningen inom projektet är att få fram kapital så att idéerna kommer fram till mål. En annan utmaning blir att skala upp produktionen av de testprodukter som utvecklas inom projektet. Att hinna med blir också en utmaning eftersom processerna tar ganska lång tid.

På lite längre sikt är det mycket viktigt att få till en bra samverkan mellan fårägare, klippare och ullförädlare. Det gäller att öka kunskapen om ull i alla led. Det är bra att Fåravelsförbundet är med i projektet, det gör medlemmarna positiva till projektet men bara 25% av länets fårägare är med i föreningen och de andra är svårare att nå.

-Hur kan vi agera tillsammans för att få saker att hända? Påverka Jordbruksverket och Tillväxtverket att stötta ullbranschen. Samverka kring kvalitetsbedömning, t.ex. genom att stödja Ullviljas arbete med kvalitetssäkring.

Rapporten finns på Hushållningssällskapets hemsida (<https://hushallningssallskapet.se/wp-content/uploads/2018/12/forstudie-ull-som-resurs-original.pdf>)

Nyhetsbrev: http://eepurl.com/dJy_HY

Gotland Grey

Lotta Löwhagen Lundberg, Länsstyrelsen Gotland

Gotland Grey är ett 2-årigt projekt med syfte att utveckla en lönsam värdekedja för grå kvalitetsull, från tvättad ull och framåt. Fokus på industriell produkt- och produktionsutveckling. Finansieras med medel från EU:s Landsbygdsprogram. Fem personer ingår i projektgruppen plus referensgrupp/lokalt nätverk.

För att kartlägga ullens förutsättningar på Gotland gjordes en förstudie i ett annat projekt våren 2018, rapport finns på <https://ullindustrigotland.wordpress.com>. Den visade att Gotland har goda förutsättningar för industriell hantering: här finns god tillgång på lokal råvara (stora lammgårdar relativt nära), ett ulltvätter, flera spinnerier, många personer med kunskap och engagemang.

Grå ull är en tydlig nisch där design, ursprung och hållbarhet är viktigt för konsumenten. Ca 80% av fåren på Gotland är gotlandsfår, så det finns gott om grå ull. Samtidigt är det en utmaning att det krävs kunskap, produkt- och produktionsutveckling samt marknadskommunikation för att nå ut på en internationell marknad som domineras av vit ull. Grå ull, särskilt grov och lång tackull, passar inte in i en produktion som anpassats till vit finfibrig ull.

I nuläget har produktutvecklingen påbörjats och de första offertförfrågningarna på garn har skickats ut. Minst ett vävt och ett stickat material kommer att tas fram inom projektet. Nätverkande pågår lokalt, nationellt och internationellt. Projektet kommer också att inventera teknik och behov av teknisk kompetensutveckling på ön.

I framtiden hoppas projektet på ökad sysselsättning inom ullindustriell verksamhet på Gotland. Att nya produkter och tjänster utvecklas. Att ett kompetenscentrum etableras på Gotland. Allt kommer inte att hinnas med inom projektet men vi kan åtminstone ta fram en plan för fortsatt arbete.

Projektet har en hemsida: www.gotlandgrey.se och kan följas på facebook

Svenska Fåravelsförbundet

Claudia Dillmann

Claudia började med att beskriva nuläget i siffror från 2017. Sverige hade då en ullskörd på 1200 ton (lågt räknat). 349 ton (29%) köptes upp inom Sverige av uppköpare och förädlare. 235 ton exporterades, främst till Danmark och England. Samtidigt importerades 219 ton ull, tvättad men ej kardad, till ett värde av 10 300 000 kr.

Under 2018 satte Svenska Fåravelsförbundet fokus på korsningsullen, i syfte att öka mervärdet inom fårnäringen. Majoriteten av den svenska ullen (55%) är korsningsull (gotlandsull 28%). En provsändning med korsningsull (finull-dorset) från Norrby Gård skickades till Gotland för tvätt hos Ullkontoret, sedan skickades ullen till Italien och Litauen för vidareförädling. I samarbete med klädföretaget Röjk togs en kollektion fram som kallas Norrby efter gården.

Svenska Fåravelsförbundet är också med i projektet Cirkulära Yllekläder som finansieras av Vinnova, tillsammans med LRF, Smart Textiles, Högskolan i Borås, Filippa K och Röjk.

I framtiden ser Claudia många fördelar för den svenska ullen. Världsmarknadspriset stiger. Många företag, speciellt inom klädindustrin, ser sig om efter annat än merinoullen. Vi har värden och fördelar (t.ex. djurvälstånd) som måste kommuniceras! Fåren kan bidra till öppna landskap och utföra ekosystemtjänster.

Det är en stor utmaning att det saknas kunskap i alla led av ullförädlingen. Ullkvalitet är inte definierad. Förädlingsindustri och produktionstänk saknas. En kurs för att sälja ull till industri kommer att arrangeras i samarbete med fårklipparförbundet.

Största utmaningen är dock att det är sådan brist på fårklippare! Det finns bara 10 heltidsklippare i landet varav 4 på Gotland. Det är mycket stort behov av klippare i norra Sverige. Många går kurser men få kan fortsätta. Hur gör vi yrket attraktivt? Insamlingen är också en utmaning när det är många små besättningar med stora avstånd. Kan fårklipparen också vara insamlare och mäklare?

45:- kg är smärtgränsen, det behöver bonden ha betalt! Får inte bonden betalt så säljer inte bonden ullen. Svenska fåravelsförbundet driver också ett projekt där lammskinn garvas till nappa. Nappaskinn kan ge bra ekonomi om ullen först klipps och säljs, sedan garvas skinnet och säljs.

www.faravlesforbundet.se

Cirkulära Yllekläder och Svensk Ull i framtiden

Linda Nydén, Smart Textiles, Högskolan i Borås

Smart textiles är en innovations- och forskningsmiljö inom Science Park, som också är en del av högskolan i Borås. Just pågår flera projekt kring ull och Linda berättade om två av dem.

Cirkulära Yllekläder är ett projekt som pågår dec 2018-dec 2019 och finansieras av Vinnova. LRF är koordinator med Smart Textiles, Högskolan i Borås, samt klädföretagen Filippa K och Röjk som samarbetspartners. Projektet ska undersöka förutsättningarna för att tillverka och sälja helsvenska ullprodukter som kan ha flera livscyklar och i slutänden vara helt komposterbara. Målet är att få till

en lösning där det går att få ekonomi i alla led och nytta av råvaran in i minsta fiber och de eventuella rest- eller biprodukterna.

Aktiviteter som planeras är att jobba med branschnätverk, systemanalys, marknadsundersökningar och att hitta fungerande affärsmodeller.

Resultatmål är ökad samverkan, att ta fram minst två affärsmodeller, ökad kunskap om lönsamhet, ökad kunskap om förutsättningar att tillverka, sälja och återvinna helsvenska ylleprodukter, ökad kunskap om marknaden, och att fram beslutsunderlag för fortsatt arbete.

Svensk ull i framtiden är ett projekt som drivs tillsammans med RISE i Borås och innebär en kartläggning av svensk ullindustri. Kartläggningen omfattar hela kedjan från fårbönder till färdig ullprodukt. Projektet tittar också på olika ullsorters användningsområden. Nyligen hölls en workshop – Svensk ull på nytt sätt – för att få fram nya innovativa idéer att jobba vidare med. 60 personer samlades i Borås med representanter från hela värdekedjan fårägare-industri, och det kom fram många bra idéer!

En annan del av projektet Svensk ull i framtiden är en förstudie om lanolin (ullfett). Är det möjligt att extrahera lanolin i svensk ullindustri? Och vilka möjliga användningsområden har lanolinet? Ett tänkbart förslag är att tillverka ull-tanninlim, som sedan kan användas till trälim, återvinningsbara kompositer, att ersätta formaldehydlim i spånskivor, samt till coating som skyddar mot sol, oxidation och annan nedbrytning.

Förstudien om lanolin väckte några frågor bland deltagarna – har vi i Sverige så mycket lanolin att det lönar sig att förädla? Gotlandsfår har inte så mycket, merino har mycket, hur är det i största allmänhet hos svenska får? Texel, vissa allmogefår har mycket lanolin, jämtlandsfår också mycket (arvet från merino). Vi väntar med spänning på resultatet av förstudien!

Avslutningsvis sa Linda att samverkan är mycket viktig för att kunna utveckla den svenska ullen.

Starta ullspinneri och mattväveri

Sofia Jansdotter, Svensk Ullmanufaktur

Sofia är mitt i uppstarten av sin verksamhet. I juli 2018 köpte hon ett komplett spinneri i Tidaholm och eftersom säljaren snabbt ville bli av med maskinerna fick Sofia först flytta dem till en tillfällig förvaringslokal. Sedan började hon leta efter lämpliga lokaler att driva verksamheten i och det var svårare än väntat. Nu har hon äntligen hittat bra byggnader på Åkers krutbruk, avtalet blev klart idag! De behöver anpassas lite, så inflyttning kommer att bli 1 september. Maskinerna som hör till spinneriet är gamla men fullt fungerande. Kardverket från 1835 är äldst. De är helt mekaniska och fördelen är att det är lätt att förstå hur de fungerar.

Nu är Sofia inne i en fas av kunskapsinhämtning och nätverkande för att avgöra inriktning på verksamheten. Visionen är att spinna grova, 8-9-trådiga vävgarner för att sedan tillverka "Sveriges svenskaste ullmattor". Så småningom vill hon även växtfärga garnet. Det kommer att bli exklusiva produkter, troligen handvävt i röllakansteknik. Det kan bli mattor för golv eller vägghängda, även kyrkotextil är en intressant nisch. Sofia utesluter inte att maskinvävning blir en del av produktionen, men i nuläget finns inga vävmaskiner för mattor i Sverige. Kanske går det att köpa in maskiner i framtiden, det finns t.ex. i Polen.

En stor utmaning är att hitta bra leverantörer av ull. Sofia har köpt in ull från september förra året till årsskiftet och har nu ca 1 ton i källaren! Hon har inriktat sig på grövre köttrasull och då har hon sett att kvaliteten på denna ull är mycket varierande. Det har inte varit prioriterat att ta vara på ullen och det är vanligt med smutsig/förorenad ull och dubbelklipp. Sofia har ofta fått en känsla av att "köpa ullen i säcken" när hon köpt ull på annan ort som hon inte haft möjlighet att syna före köpet. Ibland har ullen levererats packad i plastpåsar. Sofia är beredd att betala bra för välklippt, ren ull. För att få önskad kvalitet har hon funderat på att själv lära sig klippa får! Förhoppningsvis kan Claudia tipsa om både lammklippare och lammbönder så att Sofia kan knyta till sig bra leverantörer.

Sofia har också funderat mycket över om grövre ull från köttrasfår är den mest lämpade till mattor. Hur kan man hitta den mest slitstarka ullen? Och det gäller att göra avvägningar mellan slitstyrka, glans och funktion. Det blev en kort diskussion om olika test för att pröva slitstyrka, t.ex. Martindale. Högskolan i Borås kan göra sådana tester.

Ullförmedlingen – en digital marknadsplats för svensk ull

Fia Söderberg, Ullförmedlingen

Fia är kommunikatör och fårbonde. 2013 deltog hon i projektet *Från lamm till tröja* i Uppland där idén att starta en ullförmedling kom upp på ett av seminarierna. Det saknades en plats där köpare och säljare kunde mötas. Förmedlingen startade som en Facebookgrupp och blev snabbt populär, idag har gruppen 5700 följare. Fia hade redan i början tankar om att utveckla förmedlingen till en digital ullmarknad. Ullpodden är en annan projektidé som Fia har drivit parallellt med Ullförmedlingen.

Ullförmedlingen är ett 1-årigt projekt med tydligt resultat – att bygga en digital plattform. Tvättad ull, även kardflor kan få finnas till försäljning men inte garn i denna tjänst.

Projektet finansieras med stöd från Leader Upplandsbygd. Bygget av plattformen pågår just nu och en lokal referensgrupp ska sedan testa plattformen. Det finns även en nationell referensgrupp, Fia välkomnar fler medlemmar där! Plattformen byggs alltså lokalt men sedan ska tjänsten vara nationell och lanseras i september 2019. Planen är att den ska driftas, användas och utvecklas i minst 5 år!

Först gjordes en enkätundersökning för att ta reda på vilka behov säljare respektive köpare har. Rapport från undersökningen finns att ladda ner från Ullförmedlingens hemsida. Några resultat som kom fram i undersökningen var: bland säljarna har 74% får som företagare, 63% har 10-50 får, 38% har gotlandsfår. 67% av köparna är privatpersoner, de köper svensk ull och majoriteten vill köpa lantrasull.

Enkäten kartlade också vilka parametrar som efterfrågas vid inköp och försäljning av ull. Ras, ålder, kön, färg, renhet, skräpfrihet, längd, krusighet, glans, grovlek-finlek (micron), klippt av proffs eller amatör m.m. Vår- eller höstull, klippt en eller två gånger om året. Var ullen finns är också en viktig fråga då många efterfrågar lokal ull. Vissa av dessa parametrar kommer att vara obligatoriska i den digitala plattformen, andra frivilliga.

Det är viktigt att skapa rätt förväntningar inför en affär och det som kan orsaka problem är t.ex. varierande ullkvalitet och för dålig kunskap hos både köpare och säljare. Säljarna vill gärna lära sig mer om sin ull, hur den kan säljas och även förädlas. Några säljare tycker att det är dålig lönsamhet, tar mycket tid samt att det är krångligt och dyrt med frakt.

Den digitala plattformen gör det lättare att sälja och köpa, skapar en mötesplats och bidrar till mer användning av svensk ull. Viss kunskap om ull ska finnas tillgänglig på plattformen, liksom Ullpodden.

I nuläget är det gratis för användaren eftersom det visade sig vara krångligt att ha en betalfunktion. Kanske blir det finansiering via annonser och frivilliga bidrag i framtiden.

Fia avslutade med att säga att det är en utmaning att för stort ansvar ligger på individen – fårbonden. Vi behöver politiska initiativ för att öka och effektivisera förädlingen av den svenska ullen.

Nyhetsbrev: www.ullformedlingen.se

Svensk ullinnovation

Rebecca Josefsson, Tomorrow Textiles

Rebecca är studerande vid Textilhögskolan, textilingenjör och projektledare för Svensk ullinnovation. Hon jobbar under företagsnamnet Tomorrow Textiles.

I projektet ingår flera samarbetspartners: Ullförmedlingen, Ullkontoret, Tiger of Sweden, A new Sweden, Vargön. Projektet är delfinansierat av Bioinnovation, ett statligt program som drivs av Vinnova.

Rebecca vill göra kamgarn i Sverige av svensk ull, främst gotlandsgarn men även andra ullsorter! Hon vill även tillverka stickade trikåplagg enligt konceptet Whole garment. För att detta ska vara genomförbart krävs att det finns en nationell värdekedja som projektet ska bidra till att bygga upp.

Just nu pågår en förstudie under 6 månader. Där ingår att testa olika ullfibrer (i samarbete med Ullförmedlingen) ta fram kamgarnsprototyper och provsticka två prototyper av kläder.

Den största utmaningen är att 6 månader är så kort tid. För att projektet ska hinna färdigt måste alla parametrar klaffa. En annan utmaning är att få de produkter som tas fram att bära sig ekonomiskt.

Rebecca visade upp ett exempel på kamgarn av engelsk gotlandsull spunnen i England. Hon har kontakt med ett engelskt spinneri som kan spinna prototypgarn men tyvärr kommer det inte hinnas med inom projektet. Kanske får det bli en kompromiss att använda en Minimill i Sverige för att ta fram garnprover.

Framtiden - Steg 2 är att sätta upp en demo-produktionsanläggning, det kommer i så fall att börja om ca ett år.

Nyckelord för förändring: Samarbete, transparens och innovation.

Rebecca avslutade med att säga att hon är väldigt öppen för kontakter och samarbeten eftersom hon söker information om fårnäringen, kvantiteter och logistik, dessutom behöver hon ull. Vem som helst kan hjälpa till!

ULLIHOP

Helene Skogqvist, Hushållningssällskapet i Norrbotten och Västerbotten

ULLIHOP är ett projekt som drivs i Västerbotten och är initierat av lokala fårägare. Men det är inte bara fårägare som är med i projektet, även andra som vill lära sig mer om ullen och arbeta med den. Omkring 65 personer har hittills deltagit på olika aktiviteter och av dem är ca 25 mest aktiva.

Fokus ligger på kompetensutveckling och management för att utveckla företag. Projektet ska öka ullkunskapen hos länets ullproducenter och bidra till ett hållbart, kreativt och mångsidigt nyttjande av ull. Nya jobb skapas av konkurrenskraftiga företag och driftiga företagare, mer kunskap ger bättre konkurrenskraft. Det har arrangerats kurser och workshops i mönstring, olika ullhantverk, ekonomi och digital marknadsföring, samt studieresor till bl.a. Fårfesten i Kil och Ull-SM.

Det finns ca 11 000 får i Norrbotten och Västerbotten. Inte så många stora fårgårdar, de flesta är små. Det vore önskvärt att öka fårantalet i norra Sverige, lokala livsmedelsbranschen vill ha mer kött.

En fördel är att det finns gott om bra mark för dem som skulle vilja starta med får. Snart finns också en driftsutbildning med riksintag på Lantbruksgymnasiet i Umeå, där kommer fårskötsel att ingå och det finns en mycket duktig och engagerad lärare som inspirerar eleverna att hålla får.

Resultat så här långt: Inköp av kardverk, ullstation (några företagare har gått ihop kring det), tovningsmaskin, nystartat samverkansföretag. Flera företagare har mer samverkan på gång.

I framtiden planeras för kurser om bete och utfodring, samt fårklippning. Projektet planerar också att arrangera studieresor till Gotland och Norge i år.

Ullvilja ideell förening

Jenny Andersson

Jenny berättade kort om den relativt nystartade föreningen Ullvilja. Arbetet började 2017. Många tyckte då att det behövdes en förening för att främja och utveckla svensk ullförädling. På 1980-talet fanns föreningen *Den svenska ullens spinnare* och tanken var först att återuppliva den. Den svenska ullens spinnare bestod av en grupp företag och de flesta var spinnerier. Men den här gången var önskemålet att föreningen inte bara skulle ha företag som medlemmar, utan vara en förening för alla som vill främja ullen. Därför bildades en ny förening – Ullvilja. Under Fårfesten i Kil 2018 hölls ett första konstituerande årsmöte, 2019 hölls det första ordinarie årsmötet.

Planer för 2019 är att stabilisera föreningen och ta fram en broschyr. Föreningen kommer också att arrangera Ull- och spinn- SM i samband med Ull i Kubik, Halland den 29 september 2019. Föreningen ska vara ett forum för möten, träffar och utbyten. Viktiga frågor är att samverka kring insamling och logistik av ull, samt att främja och sprida kunskap om svensk ull.

Planer på sikt, troligtvis efter 2019 är att jobba med ursprungsmärkning, yrkesutbildningar och maskinell utrustning. Bidra till att säkra maskinparker i Sverige för att möjliggöra ökad ullförädling i landet.

Följ gärna Ullvilja på facebook och bli medlem! Mer info på: www.ullvilja.se

Tova med svensk ull

Anna Gran, filtmakare (hantverkare)

Anna berättade om sitt arbete med en grupp vuxna med funktionsnedsättning som arbetar med ullförädling från råull till filtföremål. De arbetar bara med svensk ull från Annas egen besättning. Ullförädling innebär många arbetsmoment och det finns ett moment som passar alla, även dem som inte har all motorik, exempelvis tesning för hand.

Tovning är ett utmärkt användningsområde för svensk ull, ansåg Anna. Hon hade med sig många provlappar på olika ullkvaliteter som vi alla fick känna på.

Anna ser en utmaning i att många inte känner till tovning som teknik. Vi behöver hjälpas åt att nå ut med kunskaper om tekniken till både barn och vuxna. Tovning har en fördel i att det inte är så många mellanled från råull till färdig produkt jämfört med vävning och stickning.

Ullstyrkan

Marita Jönsson, Region Halland och Susanne Harrysson, Västra Götalandsregionen

Marita och Susanne berättade mycket kort om Ullstyrkan. För ca 4 år sedan beslöt Sveriges hemslöjdskonsulenter/regionala utvecklare att göra en gemensam nationell satsning på ull. Några personer bildade arbetsgruppen Ullstyrkan. Bland annat arrangerades en branschträff i Stockholm nov 2016. Vandringsutställningen Ull för livet gjordes till vävmässan 2017 och har turnerat i hela Sverige sedan dess. Det finns minst en hemslöjdskonsulent/regional utvecklare i varje län. Vi har stora nätverk och är gärna med i olika ullprojekt!

A new Sweden och Lomakka

Ytterligare två ullprojekt var inbjudna att medverka under dagen men hade inte möjlighet att komma. **A new Sweden** är ett projekt där designern Lisa Bergstrand har tagit fram maskinstickade plagg helt i svensk jämtlandsull. Annkristin framförde hälsningar från Lisa, hon hade även skickat materialprover som vi fick möjlighet att känna på. Gotländska designern **Barbro Lomakka** arbetar med ullfilt i inredning och har även ett projekt med ull som isolering. Även Barbro skickade hälsningar via Annkristin.

Avslutande diskussion

Dagen avslutades med fortsatt diskussion i några frågor som kommit upp under presentationerna.

Ullproducenter

Ska vi prata om fårägare, fårföretagare eller ullproducenter? Kanske får vi bättre fokus om vi väljer att kalla bonden ullproducent! En bra ullproducent sköter ullvård på fåret - ej timotej i vallfoder, fastnar i ullen. Ej tistlar på betet. Förra årets torka påverkade ullnäringen, det finns färre djur nu och ullproducenter slutar. En torrsommar till och det kan bli brist på ull i och med att det blir färre djur.

Klippning – hur får vi fler fårklippare? Viktigaste frågan just nu, utan klippare ingen ull!

Insamling – vad händer om Toarp försvinner? De har varit den största aktören med ullstationer över hela landet. Flera stationer finns ännu kvar men vad ska de göra av ullen om inte Toarp vill köpa

längre? Ullstation ska inte vara lager, inte bra för ullen som är en färskvara. Utgångspunkten måste vara att ullen ska vara såld när den klipps!

Det kan finnas intresse från både Danmark, England och Norge att köpa svensk ull. Även svenska företag kan vara intresserade, t.ex. Ullcentrum på Öland. Ullkontoret har brist på vit ull och vill gärna köpa in mer.

Klassificering – hur viktigt är det med klassificering just nu, alla företag har sina egna klassningar och är nöjda med det. Daryl Keenan, fårklippare, köper in 70-80 ton ull årligen och säljer till England. Vit/grå/svart, ibland lamm/tacka, höst/vårklippning, inget krav på mer avancerad klassificering.

Kunskap och Utbildningar – hur ser det t.ex. ut på våra naturbruksgymnasier? Väldigt olika beroende på vad det finns för lärare, deras engagemang.

Lärlingssystem, svårt att få till eftersom en lärling ska gå hos ett företag under lång tid. Kanske går det att lösa om en lärling får byta mellan olika företag i hela värdekedjan?

Djurvälfärd

Flera personer tog under dagen upp att vi i Sverige har en mycket god djurhållning, vilket kan vara ett säljargument för ullen. Någon föreslog att vi skulle jobba med **RWS responsible wool standard**, en relativt ny märkning för välskötta får. Detta efterfrågas av klädproducenter. På världsmarknaden saknas idag ull med den märkningen och svensk ull borde lätt kunna få den märkningen.

Ett annat förslag var att skandinavisk ull kan vara ett hållbart koncept, det måste inte alltid vara bara svenskt! Å andra sidan tyckte några att eftersom Sverige har världens strängaste djurskyddsregler så kanske vi bör kommunicera det och marknadsföra ullen som svensk.

Samordning - Nationellt och internationellt

Internkommunikation i Ullsverige, samordning hela Sverige, Vi behöver träffas regelbundet men däremellan behöver vi också ha ett utbyte och så måste det bli verkstad. Claudia föreslog att vi skulle ordna någon form av utbyte kring maskiner: Det vore t.ex. intressant att följa hur det går för dem som nystartar med kardverk och tovningsmaskiner, eftersom det finns fler som funderar på att köpa maskiner och starta verksamhet.

Entreprenörskap/innovation

Fraktavtal ständigt återkommande fråga. Dyrt med frakt av ullen.

Tips på möjliga samarbetsparter för innovation: **Bioinnovation** har 50 miljoner som de inte vet vad de ska använda till... Behöver finsk samarbetspartner! Rebeccas projekt har delfinansiering av Bioinnovation. **IPAgri** kan också vara en möjlighet. Då behövs en välformulerad innovationsidé.

Engagemang och Vilja

Två nyckelord som vi inte riktigt hann återkomma till i den avslutande diskussionen.

Avslutning

Annkristin avslutade med att tacka alla för medverkan och hoppas att vi ses igen den 11-12 november! Då planerar Nämnden för hemslöjdsfrågor att arrangera en branschträff för ullen.